

POSTANOWIENIE

Dnia 9 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący)

SSN Leszek Bosek

SSN Mirosław Sadowski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi T.D. i M.D.,

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
I ACa 909/24,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 9 września 2025 r.,

**I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w
Warszawie w sprawie o sygn. akt I ACa 909/24 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**

**II. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie wyznaczenie
terminu posiedzenia apelacyjnego w sprawie I ACa 909/24 nie
później niż w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia
Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Warszawie odpisu niniejszego
postanowienia;**

**III. przyznaje T.D. i M.D. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego
w Warszawie sumę pieniężną w wysokości po 2.000 (dwa tysiące)
złotych za okres od 14 września 2021 r. do 9 września 2025 r.;**

IV. oddala skargę w pozostałym zakresie;

**V. nakazuje Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie zwrócić
skarżącym T.D. i M.D. kwotę 400 (czterystu) złotych uiszczoną
tytułem opłaty od skargi;**

VI. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących T.D. i M.D. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

Leszek Bosek Oktawian Nawrot Mirosław Sadowski

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 30 maja 2025 r. T.D. i M.D. (dalej: „Skarżący”) złożyli skargę na przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie pod sygn. I ACa 909/24. Skarżący wnieśli o:

1. stwierdzenie, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, I Wydziałem Cywilnym pod sygn. akt: I ACa 909/24 nastąpiła przewlekłość postępowania,

2. zlecenie Sądowi prowadzącemu postępowanie podjęcie odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie,

3. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz T.D. kwoty 5 000,00 złotych;

4. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz M.D. kwoty 5 000,00 złotych;

5. zasądzenie od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu Skarżący m. in. wskazali, sprawie prowadzonej przez Sąd I Instancji – Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny (sygn. akt: XXVIII C 12666/21) rozpoczęło się 14 września 2021 roku (data wpływu) i zakończyło się w dniu 3 listopada 2023 roku wydaniem wyroku. Na skutek

zarejestrowanej przez Sąd Okręgowy w Warszawie apelacji Pozwanego (data wpływu: 15 grudnia 2023 roku) akta sprawy zostały przekazane Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie. Postępowanie wywołane apelacją Pozwanego zostało zarejestrowane przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w dniu 6 marca 2024 roku zatem Sąd Okręgowy w Warszawie przekazywał akta wraz z apelacją przez trzy miesiące. Zgodnie z art. 371 Kodeksu postępowania cywilnego Sąd pierwszej instancji przedstawia niezwłocznie akta sprawy sądowi drugiej instancji.

Poza zarejestrowaniem sprawy, Sąd Apelacyjny w Warszawie nie podjął żadnych czynności, związanych z rozpoznaniem apelacji. Pomimo wniesienia przez Pozwanego apelacji jeszcze w 2023 roku, Sąd Apelacyjny do dnia 30 maja 2025 roku nie zdołał doręczyć odpisu apelacji stronie powodowej, co niewątpliwie powoduje nieuzasadnioną przewlekłość w sprawie.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie pismem z dnia 15 lipca 2025 r. zgłosił swój udział w sprawie oraz przedstawił okoliczności prowadzonego postępowania sądowego, którego dotyczy przedmiotowa skarga na przewlekłość, wnosząc o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej – ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy

o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I - Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

W realiach niniejszej sprawy wskazać należy, iż sprawa została zainicjowana pozwem z dnia 14 września 2021 r. W dniu 3 listopada 2023 r. zapadł wyrok przed Sądem pierwszej instancji.

Akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 6 marca 2024 r. Tego samego dnia przeprowadzono w systemie SLPS losowanie sędziego referenta. W dniu 7 marca 2024 r. zarejestrowano sprawę w repertorium ACa i zarządzono jej rozpoznanie według kolejności wpływu do danego referatu. W dniu 17 czerwca 2025 r. wydano zarządzenie, nadające bieg apelacji, zawiadomiono pełnomocników stron o składzie oraz doręczono odpis apelacji pełnomocnikowi powodów. W dniu 30 czerwca 2025 r. wpłynęła odpowiedź na apelację. W dniu 10 lipca 2025 r. zarządzono skierowanie akt do spraw oczekujących na wyznaczenie terminu rozprawy, wskazując, że obecnie w referacie sędziego rozpoznawane są sprawy z połowy 2023 r.

Odnosząc powyższe do zarzutów skarżących dot. przewlekłości postępowania w niniejszej sprawie, podkreślenia wymaga, że dla stwierdzenia czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy, uwzględniając jej charakter, stopień faktycznej i prawnej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Ustalenie zaistnienia przewlekłości postępowania nie jest zależne jedynie od upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżących, a jest wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami przewidującymi prowadzenie określonych procedur.

Powyższe ustalenia przesądzają o zasadności skargi i skutkują przyjęciem, że w zaskarżonym postępowaniu zaszła przewlekłość procedowania.

Postępowanie apelacyjne trwa prawie 18 miesięcy (od 6 marca 2024 r. do chwili obecnej).

Uwypuklenia wymaga również, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania

w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22).

Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy. W okolicznościach badanej sprawy, Sąd Najwyższy za zasadne uznał zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie wyznaczenie terminu posiedzenia apelacyjnego w sprawie nie później niż w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego odpisu niniejszego postanowienia, mając na uwadze, że sprawa nie należy do szczególnie skomplikowanych

Uwzględniając skargę, wobec sformułowania przez skarżących stosownego żądania, Sąd Najwyższy miał obowiązek przyznać od Skarbu Państwa sumę pieniężną, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość. Skoro postępowanie sądowe w niniejszej sprawie rozpoczęło się we wrześniu 2021 r. i trwa nadal, Sąd Najwyższy przyznał skarżącym sumę pieniężną w wysokości po 2.000,00 zł za okres od 14 września 2021 r. do 9 września 2025 r. Tym samym dalej idące żądania skargi w tym zakresie, tj. ponad kwoty 2000,00 zł, należało oddalić jako pozbawione usprawiedliwionych podstaw (zob. art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość). Ponadto nakazano Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie zwrócić Skarżącym kwotę 400 złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi oraz przyznano od Skarbu Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie na rzecz Skarżących kwotę 240 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

Leszek Bosek Oktawian Nawrot Mirosław Sadowski
[a.]